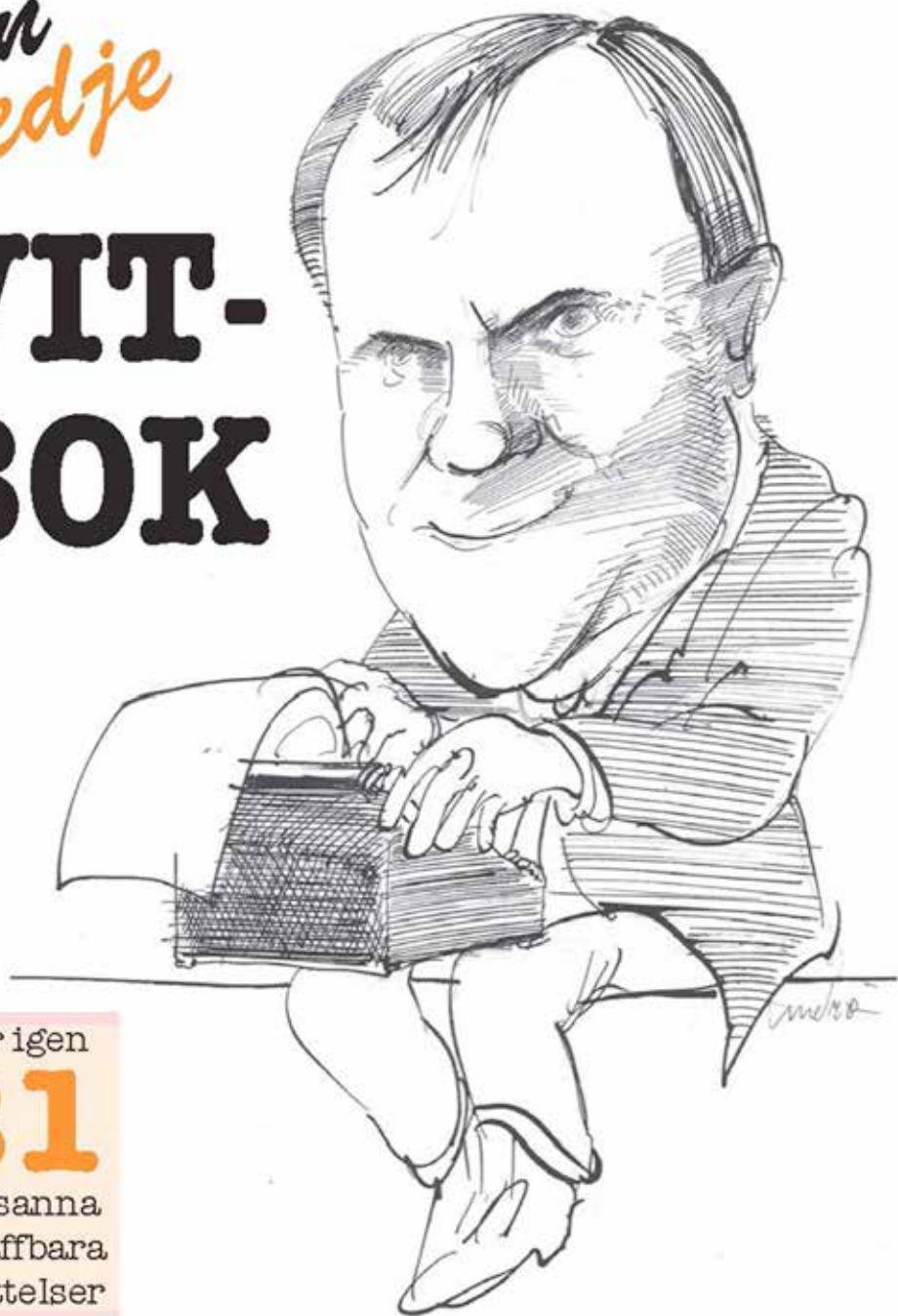

ULTIMA ESPERANZA BOOKS

*min
tredje*

VIT- BOK

Åter igen

21

helt sanna
ostraffbara
berättelser

BENGT PLOMGREN

ISBN: 978-91-88263-94-0

© Bengt Plomgren 2021

beppo1944@gmail.com

Teckning på omslaget: André Prah
Foto i inlagan: Bengt Plomgren (om inget annat anges)

Tryckt hos Exakta, Malmö

Utgiven av Ultima Esperanza Books, Stockholm 2021
www.ultimaesperanzabooks.se

INNEHÅLL:

Förord / 7
Fyra generationer Plomgren / 9
Barndom på Björmannehög / 13
Jag är resultatet av en tipsvinst / 17
Frisedel- sedan guldmedalj / 21
Kopplade ihop släkten Plomgren / 25
Farbror Ragnars fru var någon annans / 31
Falsk sysling avslöjad / 34
”Ätit upp” elektronisk gåspenna / 38
Nidramsa godkänd på hög nivå / 43
Telegården är hemvärnshistoria / 46
Minuter från mordet på Palme / 49
Kort träff med storspionen / 53
Vivi Täckholms smycke på mig / 60
”Skanskamannens” förtroende / 64
Min mentor Rustan Älveby / 69
Djävligt långt bak i kön / 75
Kockarna stoppade skratten / 79
Båten blev drivande badkar / 83
Blodig krasch stoppade ej dröm / 88
”Hett” möte blev svalt och kallt / 95
Nobbade ”huvudrätt” i taxin / 101

Förord

Längre fram! Men jag sade inte hur mycket längre fram. I förordet till "Min andra VITBOK", står det såhär i slutet:

– Men om denna bok är slutet vet jag inte. Jag har minst 25 stycken titlar/rubriker som minne för nya berättelser som kanske kan komma i en tredje bok längre fram. Vem vet!

Nu vet vi. Det tog några år, men här är ändå "Min tredje VITBOK".

Det är åter lite olika teman i boken. Det börjar med några berättelser om familjen Plomgren och min pappa.

Sedan kommer märkligt nog två berättelser som har att göra med olika sorters falskspel med koppling till familjen Plomgren.

Min kompis Bertil får här också något som är utlovat sedan länge. Eller för att citera Strindberg, "vi ses i min nästa bok". Bertil har läst detta om "gåspennan". Numera tycker han själv att det är ganska kul. Dessutom är han sedan länge god vän med Apples iPhone och iPad.

Sittande julbord, med Televerkets generaldirektör Bertil Bjurel, tyckte också att nidramsans om "tio små pojkar" var kul. Generaldirektören godkände den skålande med akvavit.

Sedan kommer mer av Televerket med Telegården i Sälen. Därefter kommer fyra berättelser med personer som var mycket berömda. Tre av dem träffade jag. Två av dessa blev berömda för grova brott.

Efter två berättelser om personer inom det journalistiska kommer tre som har med vatten att göra. Den första var kul när det hände och är ett kul minne långt senare. De två andra var definitivt inte kul när de hände.

Till "Min andra Vitbok" blev jag påmind om, och ombedd, att berätta en ekivok gammal händelse. Nu slutar även "Min tredje

Vitbok” med en ekivok berättelse. Känsliga läsare förvarnas om att denna inte bara är rejält ekivok. Där finns även starka ekivoka ord och uttryck. Där skulle jag censurera poängerna om jag använde omskrivande synonymer.

Jag har några berättelser/titlar/rubriker kvar i min skrivarlåda. Så det kan betraktas som ett hot alternativt löfte att det kommer en fjärde Vitbok.

Eder
Bengt ”Beppo” Plomgren

I.

Fyra generationer av släkten Plomgren

En svartvit bild dök upp under röjning. Bilden visar fyra generationer Plomgren. Men ihop med bilden finns också två märkliga sidohistorier. Men vi börjar med bilden. ▶▶▶

► Denna bild är tagen 1983 i min dåvarande bostad i Nynäshamn. Jag Bengt Plomgren sitter längst upp till vänster. Jag är där 39 år. Intill mig sitter min far Karl- Ivar Plomgren, då 69 år. Han gick bort våren 2002. På min pappas knä sitter min då 3-årige son Tobias.

Det pappa och jag håller våra händer på är en gammal tavla i ekram. Texten säger "Utexaminerade Sjökaptenener Göteborgs Navigationsskola" högt upp och längst ner "Våren 1902". I topp på tavlan tronar rektor och lärare över först foton på skolan högst

upp på Otterhällan i Göteborg. Därunder alla de utexaminerade sjökaptenerna. De är 28 stycken. Längst till vänster i tredje raden uppifrån finns ett foto på min farfar Oscar Plomgren. Vi är alltså fyra generationer Plomgren på bilden här.

Oscar Plomgren var från kaptensgården Björmannehög i Onsala. Gården är numera mer känd som Drängstugan, efter just gårdens drängstuga som gav namn först till en secondhand- och kommissionsförsäljning och senare ett Bed & Breakfast-pensionat.

Oscars far Peter Christoffer Plomgren, kallad PC, gifte in sig som ägare till gården. Oscar och hans tvillingbror Ivar var yngst i den stora barnaskaran och såldes sist i arvededjan till gården. Ivar emigrerade tidigt till Kalifornien, men Oscar gjorde som flera andra i familjen och seglade med Svenska Lloyd.

Oscar hittades aldrig

Jag fick aldrig träffa min farfar Oscar. Han var kapten på Lloydångaren Fylgia som gick under med 22 mans besättning vid Högkallegrund utanför Gräsö vid

Öregrund i oktober 1924. Några av besättningsmedlemmarna hittades döda. Men Oscar hittades aldrig. På Plomgrens familjegrav på Västra Kyrkogården i Göteborg står hans namn överst. Men hans kvarlevor finns inte där.

När detta hände var min pappa bara tio år och hade flera yngre syskon. Fem år senare dog mamman, min farmor Emilia. Pappa stod föräldralös som femtonåring. Det sociala ville adoptera bort de yngre. Men barnen bestämde att de ville hålla ihop. Pappa fick sluta realskolan och bli familjeförsörjare som telegrambud. Det var han och en äldre syster som höll ihop familjen. Pappa var sedan televerkare hela livet. Men om inte hans egen pappa hade omkommit så är det högst troligt att han själv skulle följt familjetraditionen och blivit befäl inom Svenska Lloyd.

Från mammas släktsida

Nu kommer de små märkliga sidohistorierna. Det vore logiskt om denna ekramade tavla hade gått i arv inom den Plomgrenska familjen. Men icke. Den kommer istället från min mammas släkt-

sida. När en ogift syster till min mormor dog i slutet på 60-talet så hittades tavlan på hennes vind. Det visade sig att en kusin till henne och min mormor hade utexaminerats samtidigt som Oscar. Kusinen gick bort tidigt och tavlan hamnade hos systemern. Denne kusin återfinns på översta raden nummer tre från vänster.

Vid röjningen hos mormors syster sade man "Här står Plomgren under en av bilderna. Kanske Bengt vill ta hand om tavlan". Så blev det.

Nu till nästa märkliga sidohistoria till fotot här i bladet. Det är taget en av god vän och före detta arbetskamrat till mig. Han heter Ulf Busch och har ett litet rederi i Nynäshamn som heter Nynäs Sjötrafik. Ulf och jag jobbade ihop några år på 70-talet. Förutom att han är teleingenjör så har han också styrmansexamen och äger en gammal galeas byggd 1896 i Viken i Skåne. Dessutom har han hållit på mycket med dykning på gamla vrak.

Däcksventil från Fylgia

Ulfs fru Vivi är från just Gräsö utanför Öregrund. Så Ulf kände väl till Fylgia när ämnet kom på

tal på 70-talet. Han hade dykt flera gånger på vraket och det var han som satte mig på spåren att börja forska i min farfars öde.

Ulf blev också mycket god vän med min pappa och lovade på 80-talet att han någon gång skulle dyka ner till Fylgia och hämta något som minne. Det gjorde han också ett par år senare. Han skickade en ärgad däcksv ventil till min pappa med bild på sig själv när han just fått upp den. Det var det första synliga med Fylgia. Ett första synligt bevis som ledde till en oerhört känslösam stund när det packades upp.

Denna däcksv ventil är nu inramad ihop med Ulfs fina följebrev och fotot från tillfället när den togs upp ur havet. Den och annat från Fylgia donerades till Onsala Båt & Sjöfartsmuseum när jag höll föredrag om min farfars öde år 2012.

Vi har fått tag i fler saker från Fylgia efter det. Men det är en annan historia. ●

II.

Björmannehög där papporna växte upp

Onsala Båt & Sjöfartsmuseum efterlyste en bild på familjen Plomgrens fädernegård Björmannehög. Medlemstidningen Museiloggen ville ha en bild före modern ombyggnad. I kapitlet finns en som är tagen av mig lördagen den 28 april 1990. Till vänster på bilden står min far Karl-Ivar Plomgren och till höger hans amerikanske kusin Arthur Plomgren. Deras pappor var tvillingarna och sjökaptenerna Oscar och Ivar Plomgren från gården Björmannehög i Onsala. Besöket på fädernegården var en höjdpunkt på Arthurs enda resa till Sverige.

Björmannehög sett från Mariedalshället en solig vårdag 1990. T v Karl-Ivar Plomgren och t h hans amerikanske kusin Arhur Plomgren, söner till tvillingbröderna Oscar och Ivar Plomgren som växt upp på gården.

► ”Om ni är släkt med min fars familj, så skulle jag uppskatta att få höra av er. Om inte, var vänlig att skicka brevet vidare till någon annan Plomgren, som ni tror jag är släkt med.” Så började, i svensk översättning, ett brev till min far Karl-Ivar Plomgren i oktober 1989. Detta brev återförenade två familjegrenar som då varit åtskilda i omkring nittio år.

Arthurs brev var alltså en fullträff på olika sätt. Han hade fått tips från sin Rotaryklubb i Oakland i Kalifornien om att skicka ett brev till en Rotaryklubb i Göteborg för att be om hjälp. Rotaryklubben i Göteborg chansade och skickade över min pappas ganska ofullständiga

teleadress till vårt sommarhus i Orrviken i Onsala.

Brevet från Arthur blev också en fullträff genom att det gav svaret på gåtan om två bröder Plomgren från Björmannehög. De emigrerade till Kalifornien omkring förra sekelskiftet eller tidigare. Först var det storebror Hjalmar, sedan kom Ivar några år efter. Båda blev befälhavare på ganska lugna vatten. De var färjeskeppare på Sacramentofloden i Kalifornien.

Inga föräldrar

Min farfar Oscar Plomgren omkom redan 1924. Han var sjökapten och befälhavare på Lloydångaren Fylgia som under svår storm

förliste med 22 mans besättning utanför Gräsö i norra Roslagen. Min farmor Emilia fick som änka slita hårt för att klara sina åtta barn och avled själv redan 1929.

Min far och hans syskon hade alltså inga föräldrar som i modern tid kunde hålla kontakt med eller berätta vidare om de emigrerade Plomgrenarna. Arthur skrev brevet till sin kusin Karl-Ivar. Men det var inte vilken kusin som helst eftersom papporna var tvillingbröderna Oscar och Ivar födda 27 februari 1879. Efter många brev, några fax och telefonsamtal så blev det bestämt att Arthur skulle besöka oss i Onsala. Det var stort för honom, och för oss. Han skulle åka till Hamburg ihop med sin yngste son som är gift med en tyska. Kunde det passa med ett besök ihop med det? Om!

Men Arthur hade faktiskt trots relativt höga befattningar i Shell aldrig varit utanför USA eller Kanada och hade inte ens något pass. Så det var mycket att ordna med i förväg. Men han kom till slut fredagen den 27 april 1990.

Den dagen hade jag haft inne en artikel i Norra Halland med rubriken "Onsalaslakten Plomgren fick släkting i Amerika". Där

beskrevs detaljrikt historien bakom återföreningen och Arthurs besök.

Redan på vägen från Landvetter till Orrviken så stannade vi till vid Onsala kyrka och Arthur fick se sin farfar Peter Christoffer och farmor Josefina Carolinas grav. Nästa dag lördagen den 28 april hade jag tänkt ut ett besök på Björmannehög. Jag själv hade aldrig vågat mig dit. Min far hade aldrig på allvar varit inne på gården sedan hans farmor dog 1929. Men vi var väntade!

Nuvarande ägaren Ann-Marie Sigurdsson hade läst artikeln i Norra Halland dagen innan.

– Jag anade att ni skulle komma hit. Hjärtligt välkomna!

Denna dag liksom resten av veckan rådde fantastiskt vårväder.

Arthur gick ut i den ståtliga utarrenderade veteåkern. Han stod tyst och tittade på de bördiga och grönskande omgivningarna. Så skakade han på huvudet.

Drängstugan

– Det är helt otroligt. Jag kan inte förstå hur min pappa kunde lämna allt detta.

Vi förklarade för honom att Sverige för 90 år sedan var fattigt och kargt. I stora barnkullar var

det bara de äldsta som kunde ärva trygghet och ta hand om gården. Ivar och Oscar var ju de yngsta i den stora barnskaran.

Vi fick titta på mangårdsbyggnaden, drängstugan och den gamla fallfärdiga ladan. Numera är ju Björmannehög mest känd under just namnet Drängstugan som började användas för second hand- och kommissionsverksamheten i just drängstugan. Senare byggdes Drängstugan Bed & Breakfast i den nya längan som ersatte gamla ladan.

Vi frågade om Arthur kunde få ta med sig något gammalt föremål från ladan. Jovisst, det gick bra. Det blev en liten lucka till en gjutjärnspis. En klenod som Arthur stolt visade upp när jag senare besökte honom i Oakland. Karl-Ivar och Arthur hör verkligen ihop med bilden av Björmannehög. Deras pappor tvillingarna Oscar och Ivar växte ju upp där.

Gammal myt

Återföreningen mellan oss fyllde ett stort tomrum och gav oss kunskap, identitet och samhörighet. Men den punkterade också en gammal myt som fanns bland Plomgrenarna i Kalifornien. Där

hade man i alla år trott att Oscar dog redan som artonåring.

Myten handlade om att Oscar och Ivar var jungmän på ett segelfartyg på Nordsjön. Ett toppsegel fastnade och tvillingarna Plomgren skickades upp i masten för att få loss detta. Oscar föll i havet. Den råbarkade svenske kaptenen skickade helt enkelt upp en ny man i masten och tog ingen notis om Oscar i havet, som enligt myten alltså drunknade. Men historien var alltså inte sann.

Möjligen föll Oscar i havet, men i så fall överlevde han i alla fall. Han levde ju till 1924 då han gick under med Fylgia. När hans tvillingbrors son kontakta- de oss 65 år senare, då blev det också starten för oss att få svar på frågan om varför Fylgia med Oscar och hela hans besättning gick under. Även om detta vet vi nu mer. Men det är, som det heter i sagan, en helt annan historia.

Arthur Plomgren gick bort 1993 i en ålder av 87 år. Hans kusin, min pappa Karl-Ivar Plomgren, gick bort 2002 i en ålder av 88 år. ●

III.

Tolva på tipset blev möbler fru och barn

”Jag är resultatet av en tipsvinst.”

Detta har jag hävdat några gånger. Jag gjorde det några gånger när min pappa hörde det. Han skrattade åt det, men han sade inte emot.

När du här får läsa historien så kanske inte heller du säger emot. Även om du skrattar.

► Förr i tiden betraktades det som en prestation att komma in på realskola. Pappa provade in 1928 och blev antagen. Det märkliga där är att klassens ljus inte klarade antagningsprovet. Han blev så nervös att han inte kunde tänka klart. Men pappa som inte var något studieljus, han klarade provet.

Men det blev bara en termin för pappa. Hans far sjökaptenen Oscar Plomgren dog ju i Fylgia-katastrofen hösten 1924. Nu var mamma Emilia svårt sjuk och låg på sjukhus. Syskonen kom fram till att pappa måste sluta skolan och börja arbeta för att hjälpa till med familjens försörjning. Så blev det. Pappa började som telegrambud strax före sin 15-årsdag i början på 1929. Någon dryg månad senare dog Emilia. Hon blev 47 år, två år äldre än Oscar.

Pappa arbetade sedan i hela sitt liv på Televerket. Då när han började hette det Kungliga Telegrafverket. Han var telegrambud i Göteborg i hela tretton år, från 1929 fram till 1942.

Då, troligen i början på 1941, hände något som blev en stor omvälvning för honom. Och inte

bara för honom, utan också för hans fästmö, min mamma Nanny med flicknamnet Andersson.

De kände till varandra lite grann sedan de setts när pappas familj bodde på Tellgrensgatan i Majorna och mammas familj på närliggande Amiralitetsgatan.

Men de blev ett par ute på Stora Förö i mitten av 30-talet.

Min mammas familj var en av pionjärfamiljerna ute på ön. Min pappa kom dit som en slags extrason i familjen Lindfors. Pappa blev ju föräldralös redan som 15-åring.

Familjen Lindfors var också en av pionjärfamiljerna på ön.

Redan på väg till sin första arbetsdag som telegrambud blev han bekant med den halvåret äldre Henry Lindfors. På spår-vagnen såg han Henry i Telegrafverkets uniform. Han frågade Henry om vägen till telegrambä-rarexpeditionen. Henry tog med honom och visade rätt.

Knappt blev knappare

Sedan var de bästa kompisar hela livet. Så därför blev pappa alltså en slags extrason i Henrys familj och var med ofta ute på Förö.

Pappa och mamma förlovade

sig när andra världskriget just hade startats. Men något datum för giftermål blev inte bestämt. På den tiden var det noga med att den så kallade brudkistan skulle vara full först. I den skulle finnas full uppsättning av lakan, handukar, porslin, matsilver, bestick och mycket annat. Dessutom skulle man ha skaffat eller sparat ihop pengar till möbler, lampor och mattor.

Det var knappa tider redan före kriget. Nu var det dessutom krig och det redan knappa blev nu ännu knappare.

Pappa och mamma hade helt enkelt inte råd att gifta sig ännu.

Räddningen

Då kom räddningen i form av en tipsvinst!

Pappa var inte på något sätt någon spelare. Inte då och inte heller senare i livet.

Senare kunde han spela mer eller mindre regelbundet på Lotto och mycket regelbundet på Bingolotto. Men obligationer var hans lilla spar- och spelgrej. Han hade i många år hand om serier av obligationer för sig själv och nära släktingar eller vänner.

Men nu handlade det om fot-

boll. Nuvarande Svenska Spel startade som Tipstjänst 1934. Fram till 1966 handlade det om att som mest få en tolv – tolv rätt. Numera ska det ju vara tretton.

Inför en helg var det en av hans arbetskamrater som skulle lämna in en tipskupong men hade inte pengar för de rader han ville tippa. Det var strax före avlöning och vad han hade i plånboken räckte inte för att betala den sista tipskupongen innan han fick lön.

Pappa hette ju Karl-Ivar Plomgren. På jobbet brukade han därför kallas Kip.

– Dö Kip, jag har inte nog med pengar så jag kan betala mitt tips den här gången. Men det är ju lön nästa vecka. Kan du låna mig pengar så det räcker? Du får tillbaka i nästa vecka.

Feck en tolv

– Javesst. Jag litar på dig, så det är inga problem.

Så pappa gav honom pengarna och tänkte inte mer på det. På söndag kväll ringde arbetskamraten.

– Dö Kip, vi vann. Vi feck en tolv.

Pappa fattade ingenting.
– Vadå vi? Det var väl du som feck en tolvå?

– Nä, så ska det inte vara. Om du var så bussig att du lånade ut pengarna till mig, då är det vi som har vunnit, inte bara jag. Vi ska ha hälften var. Det blev 8 000 kronor för tolvån, 4 000 kronor till oss var.

Pappa var helt förstummad. Han försökte milt värja sig mot arbetskamratens generositet. Men han fick ge upp efter en fråga till.

– Kip, hur skulle du själv ha gjort om du hade lånat pengarna av mig och du då hade fått en tolvå?

Då var det färdignackat.

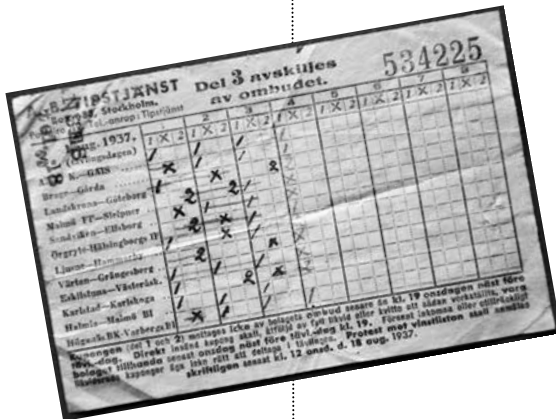
Så pappa fick ringa till sin

fästmö och meddela glädjebeskedet. Nu hade de 4 000 kronor. Nu kunde de köpa ihop det som fattades för bohaget, så att de äntligen kunde gifta sig.

Hyfsad slant

Jag kollade upp värdet av 4 000 kronor från 1941. Omräknat till motsvarande belopp år 2015 skulle det bli 89 936:07. Alltså nära 90 000 kronor. Så 4 000 kronor var ju en hyfsad slant 1941 att köpa möbler och annat bohag för. Nu kunde de gifta sig, ”sätta bo” och längre fram få barn, alltså mig.

Så själv tycker jag att jag har fog för att hävda att jag är resultatet av en tipsvinst.

IV.

Först frisedel – sedan Hemvärnets guldmedalj

Min pappa fick frisedel från militärtjänstgöring. Detta av familjesociala skäl. Men han tog sin militära revansch inom Televerkets Driftvärn. Med insatser därifrån fick han 1971 Hemvärnets Guldmedalj. Med ett märkligt sammanträffande i min yrkesroll som personaltidningsredaktör.

Jag har arrangerat pappas medaljer från Hemvärn och skytte på en medaljsköld.

► Min pappa Karl-Ivar "Kalle" Plomgren blev föräldralös redan som 15-åring. Hans pappa, sjökaptenen Oscar Plomgren omkom i Fylgiakatastrofen hösten 1924. Hans mamma, Emilia dog sedan 1929, efter lång tid på sjukhus.

Pappa hade hösten 1928 kommit in på realskola, och det

var ganska stort på den tiden. Men pappa slutade skolan redan efter en termin. Mamman låg ju sjuk och kunde varken stötta familjen ekonomiskt eller praktiskt. De sociala myndigheterna ville att barnen skulle adopteras bort.

Den yngste, Åke, var då bara åtta år. Men barnen ville något annat. De ville fortsätta hålla ihop som en familj. Så det bestämdes att pappa skulle sluta skolan och börja arbeta för att hjälpa till att försörja familjen.

Via kontakter i släkten blev han telegrambärare på Kungliga Telegrafverket samma månad som han skulle fylla femton år.

Han gjorde sin militära mönstring på normalt sätt, några år senare. Men i hans inskrivningsbok står det att han har fått frisedel. Skälet står inte. Men skälet var att han var familjeförsörjare.

Pappa ville faktiskt göra sin militärtjänst. Men han insåg ändå varför han fick frisedeln, alltså inte fick lov att göra militärtjänsten.

Militär revansch

Men han tog igen den förlorade militärtjänsten med råge.

Det svenska Hemvärnet bildades i början på andra världskriget. Det har sina rötter i den tidigare Landstormen. Inom de stora statliga verken bildades då också så kallade Driftvärn, som blev en del av Hemvärnet.

Det var inom Televerkets Driftvärn pappa fick sin militära revansch. Han gick in i det frivilliga Driftvärnet i ett tidigt skede. Med engagemang inom Driftvärnet kunde man få ledigt från arbetet för veckokurser, något som lockade ganska många. Man hade också helgkurser på olika hemvärnsgårdar, både nära Göteborg och till exempel uppe i fjällvärlden. Det var på sådana kurser i fjällvärlden som ett gäng göteborgare fick idén att skapa en egen fjällgård. Denna fjällgård, Telegården stod klar för familjerna att besöka från sommaren 1955.

Pappa var mycket aktiv i Driftvärnet. Jag kommer ihåg hans grå fältuniform som brukade hänga på vinden. Ofta togs den ner och han for iväg i den till sina kurser.

Geväret, den klassiska mausern Carl Gustaf med bajonett, stod längst in i en garderob.

Idag skulle det inte vara tillåtet att förvara ett gevär på det sättet.

Pappa som inte ens hade gjort lumpen blev befäl inom Driftvärnet. Den sista graden han hade var sergeant, med befattning som stabsplutonchef.

Förr i tiden var det mycket vanligare med medaljer än nu. Jag har ordnat en medaljsköld med alla pappas bästa medaljer för skytte inom Driftvärnet och de olika förtjänstmedaljerna inom Hemvärnet.

Längst ner på spetsen av skölden hänger Hemvärnets guldmedalj. Den fick han våren 1971. Där blev det ett mycket märkligt sammanträffande för mig i min yrkesroll.

Det är stort

Jag hade då jobbat som personaltidningsredaktör på Teli i Nynäshamn i några månader. Sekretären till Telis Verkstadsdirektör Nils Thüring, ringde mig en förmiddag.

– Nils Thüring vill att du kommer hit till honom klockan 15.00 idag. Han ska då överlämna Hemvärnets Guldmedalj till en av våra anställda på verksta-

den. Det är tydligen en stor och ovanlig merit att någon får denna medalj. Så Thüning hoppas att du kommer och fotar detta och att det kommer in i tidningen.

Jodå jag kom. Jag fotade när Thüning hängde medaljen på den stolte verkstadsarbetaren. Jag tog också faktauppgifter om honom.

Nils Thüning ville inpränta hur stort detta var, att en anställd på Teli fick denna medalj.

– Du ska veta en sak om detta Plomgren. I år är det bara två i hela Televerket som får denna medalj.

– Ja jag vet att det är stort. Den andre inom Televerket som får medaljen i år är min pappa!

Kameran var nerpackad, Så det är bara i mitt minne jag har bilden av två storögda män som med öppna munnar tittade på mig. ●

V.

Sven Wahlberg grundade WWF och kopplade ihop oss i släkten Plomgren

Vår nyfunne amerikanske släkting Arthur Plomgren kom alltså till Sverige våren 1990. Hans härliga besök i en vecka ledde till att jag sedan besökte honom och hans familj i USA. Det var via Rotary i Oakland som han fick tips om hur han skulle söka efter släktingar i Sverige. Han sade att det var en svensk-amerikan som tipsade honom. Men han sade inte namnet på denne.

Så här gick det till när jag av en märklig slump träffade på denne Sven Wahlberg, grundare av Världsnaturfonden WWF. ▶▶▶

► När Arthur Plomgren besökte oss våren 1990, då fick vi av honom ett Rotarystandar. Det var för Rotary i Oakland Kalifornien. Han berättade stolt att Rotary i Oakland var nummer tre i ålder av alla Rotaryklubbar i världen. Han var medlem där sedan många år. När han berättade för klubben om sin kommande resa till nyfunna släktingar i Sverige, fick han ett standar att ta med sig till oss. Dessutom var det ju en medlem i klubben, en svensk-amerikan som hade tipsat honom om att söka kontakt med släktingar i Sverige via Rotary i Göteborg.

Vid mitt besök i januari 1991 hade jag som frilansuppdrag att skriva om Sveriges tekniska attaché i San Fransisco. Kopplingen var att jag hade varit anställd på Ericsson och den tekniske attachén Philippe Charras var en teknikforskare från Ericsson Radar Systems i Mölndal. Honom hade jag lärt känna via Ericssons tidning Kontakten, som jag hade varit chefredaktör för.

Nu fick jag chansen som frilans att följa upp hur det gått för honom som teknisk attaché i San Fransisco. Tekniska attachén och hans stab delade lokaler med

Sveriges generalkonsul Siri Marie Eliasson. Jag fick dessutom använda ett rum där i par dagar, där jag kunde sitta och skriva mina artiklar.

Innanför entrén fanns en liten bok- och tidningsavdelning. För att komma in måste man skriva in sig i receptionen. Jag var klar för dagen. Om någon halvtimme skulle Arthur hämta mig med bil nere på affärgatan Montgomery Street. Så jag satt och läste innanför entrén. Då kom en man i 70-årsåldern på väg att lämna lokalen och skulle skriva ut sig i receptionen.

Då hör jag en knarrig stämma säga på engelska:

– Någon här har skrivit in sig som Plomgren. Jag känner en man här i San Fransisco som heter Plomgren.

Jag reste mig och gick fram.

–Det är jag som skrivit in mig som Plomgren. Jag heter Bengt Plomgren. Den du känner måste vara min släkting Arthur Plomgren. Han ska snart hämta mig med bil därnere.

Vi bytte telefonnummer och kom överens om att Arthur och jag skulle komma på besök till honom inom kort. Så blev det också.

När jag sedan blev upphämtad av Arthur blev han överväldigad.

– Bengt när du kommer hit, då händer allting. Det är denne Sven Wahlberg som gav mig tipset om att söka er via Rotary i Göteborg. Han är grundare av WWF och bor numera i Berkeley, här i Bay Area.

Att Arthur tyckte att allting hände när jag kom berodde på en annan sak som hänt dagen innan. Under mina besöksdagar skulle det bli en stor mottagning på generalkonsulns ”residensvåning”. Jag blev officiellt inbjuden med fint tryckt inbjudningskort. Dessutom bjöd man in min ”uncle”, som via mig fick sitt fina inbjudningskort. Arthur var salig av denna inbjudan.

– Jag är 84 år nu. Jag har aldrig haft någon kontakt med

generalkonsuln eller tekniska attachén. Sedan kommer du hit, då blir jag inbjuden!

Vi besökte Sven Wahlberg några dagar senare. Jag intervjuade honom och tog bilder. Det blev stora artiklar i Nynäshamns-Posten och i Tidningen Bryggan. Bryggan fick jag kunskap om i biblioteket hos generalkonsuln och tekniska attachén. Där såg jag att min gamle kollega och chef, tv-mannen Per-Eric Nordqvist var styrelseordförande i Samfundet Emigrantforskningens främjande, som gav ut Tidningen Bryggan. Så efter kontakter senare med Per-Eric så blev det artiklar av mig i Bryggan om bland andra Sven Wahlberg.

Här kommer artikeln om Sven Wahlberg som publicerades i Bryggan då i början på 90-talet.

Världsnaturfondens grundare utvandrade som pensionär

Från mitten på 50-talet till en bit in på 80-talet var hans lite knarriga stämma känd och flitigt förekommande i radio. Men nu verkar det vara tyst om radiomannen och miljökampen Sven Wahlberg.

Men tystnaden beror inte på passivitet utan på avstånd. Sven är nämligen en av våra nya utvand-

rare. Som pensionär inledde den legendariske grundaren av Världsnaturfonden ett nytt aktivt liv i universitetsstaden Berkeley i Kalifornien för några år sedan.

Vi letar oss upp längs hisnande branta serpentinvägar i ett villaområde i Berkeley, intill San Fransisco/

Oakland i Kalifornien. 3045 Buena Vista Way står det på lappen jag fick, när vi stötte på varandra på svenska konsulatet i San Fransisco någon dag innan. Sven tittar in på konsulatet emellanåt för att bland annat ögna igenom svenska tidningar i "biblioteket" där. Han fick syn på mig när jag satt och läste Bryggan!

Från terrassräcket till en röd tegelvilla hänger en svensk flagga. Här bor Sven och hans amerikanska hustru Grace.

– Officiellt sedan fyra år tillbaka, säger han pillemariskt medan våra ögon fastnar på alla fantastiska konstverk med naturmotiv på väggarna, eller i staplar på ett målarstaffli.

– Jag hade varit skild i några år då Grace och jag träffades under några naturexpeditioner. Hon bodde här och jag bodde i Sigtuna. Vi gifte oss för drygt fyra år sedan och jag flyttade hit. Jag har två vuxna barn i Sverige, Grace har fem vuxna barn i USA. Hennes familjeband med USA är alltså starkare än mina med Sverige, så det var ganska naturligt att det blev USA. Jag som frilansande pensionär är inte heller beroende av att bo i Sverige.

För många äldre svenskar är Svens röst förknippad med Norrbotten och natur och miljö. Han föddes på Söder i Stockholm 1920. Stadsmiljön i Stockholm till trots så

var han redan som ung en hängiven naturvän och gick in i Naturskyddsföreningen 1936.

Norrbottens röst

Som ung officer blev han norrbottning för många år framöver. Från 1954 var han vid sidan om officers-tjänsten i Boden så kallad kontakman för Sveriges Radio i Norrbotten. Han blev kvar i Boden till 1971, då han "pensionerades" som överstelöjtnant. Hans stora passionerade intresse för natur och miljö blev då istället det nya heltidsyrket.

Han organiserade och grundade Världsnaturfonden 1971 och var dess generalsekreterare fram till den "riktiga" pensionen 1983. Under dessa år bodde och arbetade han på Fituna Gård i Sorunda utanför Ny-näshamn, som ägaren Stockholms stad ställt till förfogande för Världsnaturfonden, WWF.

Men han tystnade inte som radioröst när han flyttade söderöver.

– Nejdå. Jag har nog medverkat i radio omkring 500 gånger mellan 1954 och 1978. Från 1954 var jag Nils Dahlbecks "Nordkalottenröst" i programmet "Naturen och vi". När jag kom till Fituna fortsatte jag göra programmet tillsammans med Nisse.

Sven beskriver Fituna som en "plattform för informella samtal med koppling till WWF". Dit kom till exempel politiker och företrädare

för myndigheter och näringsliv för mindre konferenser och överläggningar. Han tänker tillbaka på dessa tolv år med kommentaren:

– I den miljön gick det att lösa problem på enkla vägar utan att det blev en massa skrik.

Miljö ja. Naturligtvis var det en fantastisk miljö att bo och arbeta i. Några kunde kanske titta snett på honom.

I Berkeley har han och hustrun Grace också en fantastisk miljö. I stort som smått – det dynamiska Kalifornien, San Fransisco med sin puls av affärs- och turiststad med många klassiska symboler, Berkeley med den kända universitets- och forskarmiljön, huset på gräddhyllan och även inne i själva huset. Vi sitter i vardagsrummet inramade av praktfulla väggfotografier från exotiska miljöer i främmande länder. Grace är en skicklig och meriterad fotograf och det är hon som har tagit bilderna. En av de ”exotiska” bilderna är lossning av strömning på Torö utanför Nynäshamn. Kungens personliga porträtt sitter i hallen och många av naturtavlor är gjorda av gode vännen Gunnar Brusewitz.

Förfluten tid

Går det att sakna Sverige i en sådan här tillvaro?

– Javisst går det, menar Sven. Men jag är inte sådan till min lägg-

ning. Jag hade en fin uppväxt i Stockholm, härliga år i Norrbotten, sedan tolv synnerligen stimulerande år på Fituna och därefter ytterligare några bra år i Sigtuna. Men jag saknar det inte. Det tillhör en förfluten tid. Jag jobbar ju fortfarande en del med svenska projekt och aktiviteter och är i Sverige ibland. Men någon nostalgisk längtan hem till Sverige, det har jag inte. På rak arm kan jag bara komma på en sak som jag verkligen saknar. Den är aktuell nu när det är vinter. Här blir det ju aldrig riktig vinter. När jag bodde på Fituna brukade jag ofta på vinterkvällarna i månskenet åka långfärdsskridsko på havet ända ner till Torö på Södertörns sydspets. Det var underbara upplevelser.

Hans lista över meriter och utmärkelser inom natur och miljö är naturligtvis diger. Han har till exempel producerat flera böcker, en del tv-program och mängder av radioprogram och deltagit i eller lett flera större aktiviteter och projekt. Han har varit med på kända expeditioner som med isbrytaren Ymer till Arktis och planerat Lindblad Explorers resor i Östersjön.

På senare tid har han bland annat varit med i det stora Colca-projektet i Peru. Ett projekt som syftar till att bevara och utveckla befolkningens mångtusenåriga kulturliv i samspel med flora och fauna i en miljö

med gamla arkeologiska lämningar och terrasssystem omkring Colcafloden i Anderna.

Dyra Sverigeresor

Det blir fortfarande en hel del resor när Sven föreläser eller medverkar i projekt. Men han är lite bekymrad över att Sverigeresorna har blivit så dyra nu.

– Jag får ju oftast betalt i svenska kronor och ska använda pengarna i USA. När dollarn står i omkring åtta kronor jämfört med 5,50 för två år sedan, så kan jag inte utan vidare åka till Sverige privat. Det får i första hand bli resor där uppdragsgivaren betalar.

Alldeles nyligen var han på en

visit i Stockholm. Han kombinerade tjänstebesök med att närvara när 47-årige sonen Gustaf, som är läkare, disputerade inom hjärtmedicin. Två år äldre dottern Agneta är bibliotekarie i Göteborg.

Hemma för Sven är numera huset i Berkeley där han ofta sitter och skriver. På rutan till hans bil ute på gatan sitter WWF:s berömda symbolpandan. Världens mest kända miljösymbol är idag lika välkänd som logotype som Röda Korset och McDonald. 22 år efter att Sven Wahlberg skapade Världsnaturfonden är han idag själv en stor och aktiv symbol för dess verksamhet.

Text och foto: Bengt Plomgren

Sven Wahlberg
år 1991.

VI.

Farbror Ragnars fru var någon annans fru

I gömmor hittades detta telegram. Det är alltså adresserat till mig den dag jag föddes 17 maj 1944. Ragnar i mitten av texten är pappas äldste bror som emigrerade till USA i unga år på 20-talet. Lennart är lillebror till Ragnar och storebror till pappa. Phyllis är Ragnars engelska fru, trodde han då. Något år senare fick han reda på den bittra sanningen. ▶▶▶

► Ragnar var född på julafton 1903. Det hade funnits en äldre bror Ivar, född 1901. Men han omkom i en drunkningsolycka, när han och andra grabbar ”jumpade” på isflak i Göteborgs hamn. Ivar dog 1912. Min pappa föddes 30 januari 1914 och fick namnet Karl-Ivar. Namnet Ivar fick han alltså ta över efter den avlidne brodern.

Ragnar var alltså den äldste i syskonskaran som växte upp. Familjen var en sjökaptensfamilj. Pappan Oscar var sjökaptens precis som farfar Peter Christoffer. Båda anställda i Svenska Lloyd. Ragnar gick också till sjöss, men inte på samma yrkessida som pappan och farfar. Ragnar blev maskinist.

Oscar omkom ju redan 1924 i Fylgiakatastrofen. Men Ragnar och hans pappa hade stött på varandra i en hamn i New York några år tidigare. Tydligt oväntat. Men pappa Oscars reaktion var inte glädje över att se äldste sonen där i hamnen.

Oscar tyckte inte om att Ragnar var ute till sjöss hela tiden.

– Vad gör du här pojke? Du borde vara hemma och hjälpa mamma.

Ragnar har troligen emigrerat

till USA utan någon formell avflyttning. Vid en angöring i USA har han helt enkelt mönstrat av och stannat där. Det skedde troligen ett par år efter att pappa Oscar hade omkommit. Ragnar hyrde första tiden i USA ett rum av en svensk-amerikanska i Chicago. Då hade han tydligen redan varit gift. Han hade gift sig med en svenska som hette Vera. Men Vera dog tidigt, hur vet vi inte.

Träffade inte släkten

Ragnar bodde en period i England. Det är då som Phyllis kom in i hans liv. Hem kom beskedet att han hade gift sig med henne. Men ingen i släkten i Sverige lär ha träffat henne. Åtminstone inte i Sverige.

Det är här Lennart kommer in i bilden. Att yngre brodern Lennart då och då var i England var naturligt. Lennart var styrman i Svenska Lloyd, som hade flera fartyg med regelbundna rutter till engelska hamnar.

Telegrammet är alltså skickat från Manchester och undertecknat Phyllis, Ragnar Lennart. Det kan betyda att de tre träffades i Manchester.

Men när kriget i Europa var